

تحلیل شرط بندی های ورزشی در نظام حقوقی ایران

زهره احمدی ناطور*^۱، عباس منصورآبادی^۲، محمدابراهیم شمس ناطری^۲، سید محمود میر خلیلی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۰/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۳/۱۹

چکیده

هدف: این پژوهش، ضمن مرور اجمالی میزان شیوع شرط بندی ورزشی در ایران، سیاست ها و رویکردهای قانونی موجود در حقوق کیفری ایران در خصوص این پدیده را مورد نقد و بررسی قرار داده است. **روش شناسی:** پژوهش حاضر بر روش تحلیل و تفسیر مواد قانونی مبتنی بوده و با مراجعه به منابع کتابخانه‌ای و مرور پژوهش‌های پیشین انجام شده است.

یافته‌ها: در ایران، علیرغم اینکه شرط بندی ورزشی طی چند سال اخیر رو به فزونی گذاشته و گزارشات مراجع سیاسی و قضایی، از تبدیل شدن آن به مسئله‌ای اجتماعی حکایت دارد، رویکرد قانونی مشخص و سیاست منسجمی در برخورد با آن وجود ندارد و رویه قضایی ایران، عمدتاً شرط بندی ورزشی را مشمول حکم ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی دانسته و مرتکبین آن را با عنوان مجرمانه قماربازی تحت پیگیری و مجازات قرار می‌دهد.

نتیجه گیری: به نظر می‌رسد شرط بندی ورزشی به دلیل عدم تطابق میان ارکان و عناصر آن با جرم قماربازی موضوع ماده ۷۰۵، در شمول ماده مذکور نمی‌گنجد. بنابراین با توجه به شرایط قانونی فعلی، تنها مستمسک قانونی، ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری و تعقیب مرتکبین شرط بندی ورزشی تحت عنوان مجرمانه «تحصیل مال از طریق نامشروع» می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: شرط بندی ورزشی، قمار، نظام حقوقی ایران

۱. دکتری تخصصی حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه تهران، ۲. دانشیار دانشگاه تهران

* نشانی الکترونیک نویسنده مسئول: ahmadi.papers@gmail.com

مقدمه

شرط بندی^۱ و قمار^۲ به دلیل ماهیت هیجان آمیز و نیز به دلیل علاقه همیشگی انسان به آگاهی از آینده نامعلوم، از زمان های دور مورد علاقه بشر بوده است. امروزه با پیشرفت تکنولوژی، قمار سنتی که در مکان هایی موسوم به قمارخانه انجام می شد، جای خود را به قمارهای آنلاین و اینترنتی داده است. قمار دارای اشکال و جلوه های گوناگونی از جمله خرید بلیط بخت آزمایی و شرکت در لاتاری^۳، بازی بینگو^۴، بازی با کارت، بازی با تخته نرد، شرط بستن بر سر نتایج مسابقات ورزشی مانند فوتبال، بسکتبال و اسب سواری، شرط بستن بر سر نتیجه انتخابات و غیره می باشد(انستیتو درمان اعتیاد ایلینوی^۵، ۲۰۰۷، به نقل از کشکر و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰۰) که جنبه ها و حوزه های مختلف زندگی اجتماعی را تحت تاثیر قرار داده است. یکی از حوزه هایی که به نحو قابل توجهی تحت تاثیر قمار و پیامدهای آن قرار گرفته «ورزش»^۶ است. در سال های اخیر در کنار کارکردهای مثبت ورزش، وقوع ناهنجاری ها و جرایم گوناگون از جمله قمار و شرط بندی در قلمرو ورزش افزایش یافته است که این موضوع، با اهداف و روح ورزش که رقابت سالم و احترام به قوانین و مقررات می باشد، همخوانی ندارد. به عقیده دلانی^۷ و همکاران (۲۰۰۸) ورزش، بستری مناسب برای انجام فعالیت های شرط بندی فراهم می کند. با توجه به اهمیت بالای ورزش در

کشورهای مختلف و خیل عظیم هواداران در رشته های ورزشی مختلف، شرکت های بزرگ ورزشی، کارخانجات صنعتی، رسانه های گروهی و صنایع شرط بندی (سایت ها و بنگاه های شرط بندی) در سال های اخیر، توجه ویژه ای به این عرصه داشته اند (دلانی، ۲۰۰۸: ۱۲۱). امروزه اقشار مختلف جامعه، به خصوص قشر جوان، با تنوعی از فرصت های شرط بندی روبرو هستند و بسیاری از آن ها در اشکال متنوعی از شرط بندی مشغول می گردند (ترنر^۸ و دیگران، ۲۰۱۱: ۱۰۶). شرط بندی به پیش بینی نتایج رویدادهای مختلف همچون فعالیت های ورزشی در ازای مبلغ معینی پول و یا دارایی تعریف می گردد (ریکود^۹ و دیگران، ۲۰۱۰: ۱). به جرات می توان گفت که امروزه اشکال سنتی قمار منسوخ شده و نوع شایع و عمده ای آن، در قالب «شرط بندی بر روی نتایج رویدادهای ورزشی» متجلی شده است. اخیرا این پدیده در ورزش به صورت یک مافیای با گردش مالی بالا در آمده است و بر اساس گزارشات غیر رسمی موجود، حتی برخی سردمداران فوتبال، مربیان و بازیکنان، یا اعضای اصلی مدیریت سایت های شرط بندی ورزشی هستند، و یا در این شرط بندی ها شرکت کرده و با توجه نفوذ و ثروت خود، از طریق تبانی و یا دادن رشوه به مربیان یا داوران تیم های مدنظر، نتیجه بازی را از پیش به نفع خود رقم زده و در نتیجه، مبالغ هنگفتی را به جیب می زند^{۱۰} (گزارش «فساد

8. Turner

9. Rickwood

۱۰- در ماه ژوئیه ۲۰۰۷، در آمریکا گزارشات منتشر شد مبنی بر اینکه تیم دوناجی داور NBA روی مسابقه شرط بندی نموده و تماس هایی را برای تأثیر بر امتیازات این بازی ها برقرار کرده است. در اگوست ۲۰۰۷، دوناجی به

1. Betting

2. Gambling

3. Lottery

4. Bingo

5. Illinois Institute for Addiction Recovery

6. Sport

7. Delaney

در کنار اتخاذ روش‌های غیر سرکوبگرانه، از حقوق کیفری به عنوان ابزاری جهت مبارزه با این پدیده ضد اقتصادی و ضد اجتماعی استفاده کرده و قوانین جزایی متنوعی برای مقابله با آن پیش‌بینی کرده‌اند (حبیب زاده و همکاران، ۱۳۸۹: ۴۸). با این حال، شرط‌بندی در جهان همچنان رو به گسترش است و اقدامات صورت گرفته جهت مهار و کنترل آن، کارایی و تاثیر لازم را نداشته است. در آمریکا، این عمل بر اساس اکثر قوانین ایالتی و فدرال، غیرقانونی و در نتیجه غیر قابل مالیات گذاری است با این حال، شرط‌بندی‌های ورزشی مقبولیت و روند رو به رشدی دارد. گزارش ارائه شده توسط انجمن بازی‌های آمریکا (AGA) در سال ۲۰۱۲، (ایالت نوادا را تنها ایالتی معرفی نمود که شرط‌بندی را در کل لیگ‌ها و رویدادهای ورزشی، قانونی کرده و از این طریق ۲/۸ میلیارد دلار درآمد تحصیل نموده، که رقمی بین ۳٪-۱٪ از کل مبالغ حاصل از شرط‌بندی ورزشی است. ۹۹٪-۹۷٪ باقیمانده، به صورت غیر قانونی انجام می‌شود که نشان می‌دهد آمریکایی‌ها با سرپیچی از قوانین فدرال و ایالتی به شرط‌بندی ورزشی می‌پردازند. ایالت نیوجرسی نیز در سال ۲۰۱۲ انجام شرط‌بندی‌های ورزشی را قانونی نمود. مشارکت فزاینده و استقبال گسترده عموم مردم نسبت به این فعالیت، نگرانی‌هایی جدی را در ارتباط با اثربخشی قوانین ایالتی و فدرال که شرط‌بندی ورزشی را ممنوع کرده اند، به وجود آورده است. رکود اقتصادی که از سال ۲۰۰۸ آغاز شد، دولت‌های ایالتی را ملزم به توسعه راهکارهای خلاقانه برای ایجاد منابع جدید درآمد مالیاتی

در فوتبال^۱ کمیسیون اصل ۹۰ به مجلس شورای اسلامی^۱، سایت خبری همشهری آنلاین، مرداد ماه ۱۳۹۰ و سایت خبری مشرق نیوز، بهمن ماه ۱۳۹۶). بدین ترتیب، شرط‌بندی‌های ورزشی می‌تواند زمینه‌ای برای وقوع انحرافات و مفاسدی از جمله دستکاری در نتایج مسابقات ورزشی (تبانی ورزشی)^۲ باشد و سلامت رقابت‌های ورزشی را با تهدید مواجه کند. بر اساس فرهنگ لغت انگلیسی آکسفورد، تبانی در ورزش عبارت است از: عمل مشخص کردن متقلبانه نتیجه یک مسابقه پیش از بازی. شرط‌بندی در ورزش به دلیل مرتبط بودن با تبانی ورزشی و در نتیجه فساد و انحراف در رقابت‌های ورزشی، توجه ویژه دانشمندان علوم حقوق و ورزش جهان را در سال‌های اخیر به خود معطوف داشته است. رئیس کمیته بین المللی المپیک، «قمار مرتبط با تبانی»^۳ را بعد از دوپینگ^۴، بزرگترین تهدید برای ورزش توصیف کرده و آن را به یک «سرطان» تشبیه کرده است که باید از طریق تلاش و کوشش متحدانه سازمان‌های ورزشی و حقوقی نابود شود (بانکز^۵، ۲۰۱۴: ۷۹). علاوه بر تهدید سلامت رقابت‌های ورزشی، شرط‌بندی‌های ورزشی می‌تواند مقدمه‌ای برای ارتکاب برخی جرایم مهم باشند (بارلو^۶، ۲۰۰۷). بر همین اساس در بسیاری از کشورها از جمله چین و هند، متولیان امور سیاسی و اقتصادی،

دلیل جرائم مرتکب شده در ارتباط با پذیرش رشوه از شرط‌بندان و شرط‌بندی خودش روی مسابقه، مجرم شناخته شد (پورخارت و ولس، ۲۰۱۳: ۱۱).

۱- قابل دسترسی در: <http://www.iribnews.ir>

2. Match-fixing
3. Gambling related Match-fixing
4. Doping
5. Banks
6. Barlow

می توان بر آن نام شرط بندی یا قمار نهاد. طی دو سال گذشته، سایت های پیش بینی نتایج که در حال حاضر تبدیل به بنگاه های مجازی شرط بندی شده اند، قدرت زیادی پیدا کرده اند، به طوری که درآمد یکی از این سایت ها بیش از ۵۰ میلیون تومان در روز بوده است (کشکر و همکاران، همان: ۱۰۳). اکنون در ایران، شرط بندی روی مسابقات در رشته های مختلف و سطوح متفاوت منطقه ای، باشگاهی، ملی و بین المللی انجام می شود و بیش از همه، رشته فوتبال در محور توجه شرط بندیان قرار دارد. برگه های شرط بندی - که در اصطلاح به آن توتو می گویند با پرداخت مبلغی خریداری و مشخصات خریدار ثبت می شود و پس از پایان مسابقه، چنانچه نتایج پیش بینی او درست بوده باشد، جایزه ای درخور توجه به او داده می شود. محل توزیع برگه های توتو عموماً در روزنامه فروشی ها و فروشگاه هاست و این روزها شاهد آن هستیم که بسیاری از سایت های اینترنتی و کانال های تلگرامی نیز به پیش بینی و شرط بندی مسابقات ورزشی می پردازند (سایت خبری مشرق نیوز، مرداد ماه ۱۳۹۰).

مبانی و پیشینه پژوهش

مبانی برخورد کیفی با شرط بندی های ورزشی در زمینه برخورد کیفی با شرط بندی های ورزشی، دیدگاه ها و استدلال های مخالف و متقابلی مطرح شده است و کشورها رویکردهای متفاوتی را نسبت به این پدیده اتخاذ نموده اند. غیر از دلایل حرمت دینی و الهی که برای جرم

نمود و بسیاری از ایالت ها به شرط بندی ورزشی به عنوان راهکاری برای افزایش درآمد روی آوردند (همان، ۴). یک نظرسنجی جدید در آمریکا نشان می دهد که ۵۱٪ از شرکت کنندگان در این نظرسنجی، با قانونی سازی شرط بندی های ورزشی در ایالاتی که این پدیده قانونی نیست، موافقت. این پشتیبانی در حال رشد از شرط بندی های ورزشی نشان می دهد که تصورات عمومی در مورد شرط بندی های ورزشی نسبت به گذشته خیلی تغییر کرده است (همان، ۱۶). در برخی کشورهای مسلمان مانند مالزی شرط بندی غیرقانونی است. مگر اینکه از سوی «واحد کنترل شرط بندی وزارت دارایی»^۱ مجوزی در این خصوص اخذ شده باشد. بنابراین شرط بندی در اماکن عمومی یا حتی در خانه غیرقانونی است. همچنین مشارکت در دایر کردن قمارخانه یا برگزاری لاتاری جز با اخذ مجوز، ممنوع می باشد. با این حال، فعالیتهای شرط بندی غیرقانونی در مالزی شایع است. مالزی در حال حاضر، اصلی ترین قطب شرط بندی و تپانی در مسابقات در جنوب شرق آسیاست (لو و فوآ، ۲۰۱۶: ۷).

در ایران، در حال حاضر پیش بینی نتایج مسابقات فوتبال تبدیل به تجارت سودآوری برای گردانندگان آن شده است و از آنجا که در این فعالیت، اقدام به معاملات پولی می شود، بر اساس تعاریف حقوقی و فقهی^۲ ارائه شده،

1 - Betting Control Unit of the Ministry of Finance

2 - Loo & Phua

۳- شرط بندی در اصطلاح حقوقی، عقدی است که میان دو یا چند طرف بسته می شود بر این مبنا که در آن، یک طرف امری را اثبات و طرف دیگر آن را نفی کند و اظهار هر کس که درست درآید، دیگری مال معینی را به او بدهد. در لغت عرب از شرط بندی به «رهان» تعبیر می شود و عبارت است از قرار دادن

مالی معین در وسط برای فرد برنده در قمار، مسابقه و مانند آن (فخیمی، همان، ۱۰۲).

موجب شده تا بسیاری بر این عقیده اصرار ورزند که دولت‌ها موظف به جرم انگاری قمار و شرطبندی هستند(بارلو: همان). بر اساس آمار ارائه شده از سوی برخی محققین، جیب‌بری ۹۰ درصد، فساد اخلاقی ۱۰ درصد، ضرب و جرح ۴۰ درصد، جرایم جنسی ۵۰ درصد و خودکشی ۵ درصد از جرایم ناشی از شرطبندی و قمار را تشکیل می‌دهد(کی‌نیا، ۱۳۹۵: ۱۱۵). مضرات و زیان‌های ناشی از قمار و شرطبندی از نظر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، روانی و اخلاقی به حدی است که بسیاری از کشورهای غیر مسلمان نیز آن را ممنوع اعلام کرده‌اند. در مقابل، برخی بر این باورند که جرم‌انگاری قمار موجب می‌شود که روش‌های غیرقانونی و زیرزمینی آن توسعه یافته و نتیجه عکس بر جای نهد. همچنین عقیده دارند که بر اساس مبانی فلسفی لیبرالیسم، دولت باید از دخالت بیجا در فعالیت‌های مردم پرهیز کرده و آنان را در امور خود آزاد بگذارد. بر همین مبنا، حتی قماربازی دارای اثرات مثبت روانی نیز می‌باشد و موجب می‌شود تا در دنیای مدرن امروزی، شهروندان پرخاشگری‌های خویش را در خلال این بازی‌ها تخلیه نمایند(حبیب زاده و همکاران، همان: ۵۲).

به طور خاص در زمینه شرطبندی‌های ورزشی - با توجه به اثرگذاری آن بر سلامت رقابت‌های ورزشی - برخی عقیده دارند که قانونی سازی آن، علاوه بر ایجاد منابع درآمدی قابل توجه برای دولت(از طریق مالیات گذاری)، منجر به از بین رفتن بازارهای سیاه می‌شود و در نتیجه، به دلیل امکان نظارت دقیق تر بر فعالیت‌های شرطبندی در بازار قانونی، امکان تشخیص و شناسایی مفساسدی همچون تبانی‌های ورزشی

انگاری قمار در ادیان مختلف وجود دارد، نظرات متعددی در خصوص مبانی برخورد کیفری با این موضوع ارائه شده است. از نظر شرعی، بر اساس آنچه قرآن کریم در آیات ۱۹۰ و ۲۹۱ سوره مائده تعلیل کرده است، پرداختن به قمار، موجب پیدایش دشمنی و کینه میان مردم و دوری آنان از یاد خداوند و عبادت او می‌گردد(آیه ۹۱ سوره مائده). همچنین تاکید شده است که قمار از جمله ابزارهایی است که شیطان از طریق آن، انسان‌ها را از رستگاری گمراه می‌سازد(آیه ۹۰ سوره مائده). همچنین، بر اساس مبانی علم اقتصاد، لازمه رشد و توسعه هر کشور به کارگیری سرمایه و نیروی انسانی در مسیر تولید و خدمات است و چنانچه نیروی کار جامعه به جای فعالیت تولیدی، سرمایه‌های خود را در مسیر کاذب قمار به کار انداخته و بدون اقدام سازنده اموال خود را از دست داده یا اموالی جدید کسب کند، رشد اقتصادی مطلوب ایجاد نخواهد شد(حبیب زاده و همکاران، همان: ۵۲). به علاوه، خصیصه اعتیادآور بودن^۲ این فعالیت و مقدمه‌ساز بودن آن برای بسیاری از جرایم

۱- یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلامُ رَجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ
 ۲- إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ

۳- شرکت کنندگان در پژوهش معارف وند و همکاران(۱۳۹۵) اظهار داشتند که شرط بندی کاملاً اعتیادآور است و حتی علیرغم عوارض حاد فردی، خانوادگی، قانونی، مالی و ... که دارد، نمی‌توانند آن را ترک کنند. برخی از شرکت کنندگان که سابقه مصرف مواد نیز داشتند، به این نکته اشاره کردند که ترک مواد به مراتب راحت‌تر از ترک شرطبندی است. اعتیاد به شرطبندی به معضلی مهم در کشورهای همچون آمریکا، ایتالیا و انگلستان تبدیل شده است.

رشد سریع و روزافزون فعالیت های شرط بندی، توجه بسیاری از محققین و صاحب نظران حوزه های مختلف علوم اجتماعی از قبیل جرم-شناسی، روان شناسی، جامعه شناسی و حقوق، را نیز به خود جلب نموده است (تیسیتسیکا^۸ و دیگران، ۲۰۱۰: ۲۱۱) و محرک مطالعات اجتماعی در باب علل شیوع این پدیده و ویژگی های افراد قمارباز و پیامدهای منفی آن شده است (کریستیانسن^۹ و دیگران، ۲۰۱۵: ۹۳). از جمله چنین مطالعاتی می توان به پژوهش کبیری و همکاران (۱۳۹۵) اشاره کرد که در آن به تبیین چرایی درگیری افراد در فعالیت های شرط بندی پرداختند و نشان دادند که خودکنترلی، پیوند اجتماعی و انتخاب عقلانی در مجموع حدود ۵۱ درصد از تغییرات شرط بندی های ورزشی و حدود ۴۳ درصد از تغییرات تمایل به شرط بندی های ورزشی را پیش بینی می کنند. کشر و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی نشان دادند که اکثر شرکت کنندگان در فعالیت های شرط بندی، فقط به دلیل تفریح و سرگرمی در مسابقات پیش بینی شرکت می کنند و شدت این امر در گروه های مختلف اجتماعی متفاوت است. علاوه بر آن، اشراف مسئولین شرکت های برگزارکننده این مسابقات بر روش های مطلوب و اثرگذار بازاریابی که موجب جذب هر چه بیشتر جامعه به شرکت در این مسابقات می گردد، جای تأمل دارد. علیوردی نیا و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود اظهار داشتند که میزان مشارکت دانشجویان در فعالیت های شرط بندی و میزان تمایل به چنین فعالیت هایی در بستری اجتماعی صورت می گیرد

افزایش یافته و به طور کلی حجم فساد کاهش می یابد. در مقابل، برخی معتقدند که قانونی کردن شرط بندی های ورزشی بی شک باعث افزایش قابل توجه در فرصت های شرط بندی خواهد شد که این موضوع در مجموع منجر به افزایش مفاسدی همچون تبانی های ورزشی شده و در نتیجه حجم کلی فساد را افزایش می دهد. ضمن اینکه حتی با از بین رفتن بازارهای سیاه از طریق قانونی سازی این فعالیت، باز هم نظارت بر بعضی از انواع شرط بندی های ورزشی جهت تشخیص و شناسایی مفاسد گوناگون، مشکل یا غیرممکن است (مکتی^۱، ۲۰۱۸). در حال حاضر در اغلب کشورها از جمله آمریکا (به جز ایالت های نوادا^۲ و دلاور^۳ و نیوجرسی^۴)، چین، ژاپن، کره جنوبی، مالزی، کشورهای شمال آفریقا و خاورمیانه (پلاتزر^۵، ۲۰۱۶: ۱)، شرط بندی های ورزشی غیرقانونی است^۶ و در کشورهایی از جمله سنگاپور، فرانسه و استرالیا، قانونی می باشد (نیکینن^۷، ۲۰۱۴: ۲۰، ۳۴، ۳۵).

پیشینه پژوهش

- 1 - McEntee
- 2 - Nevada
- 3 - Delaware
- 4 - Newjersey
- 5 - Platzer

۶- در کشورهایی مانند ایران، عراق، سوریه و افغانستان، با وجود غیر قانونی و حرام بودن شرط بندی و قمار، بر اساس دین اسلام شرط بندی روی مسابقات اسب سواری، شنا و تیراندازی صرفا میان بازیکنان مجاز است (معارف وند و همکاران، همان، ۴۳). علمای امامیه در کتاب سب و رمایه به تفصیل به شرایط مسابقه و شرط بندی در شنا، سوارکاری و تیراندازی پرداخته و آن را از موضوع حرمت قمار مستثنی نموده اند (النحفی، ۱۳۷۴: ۲۱۱ به بعد).

- 7 - Nikkinen

8 - Tsitsika
9 - Kristiansen

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر یک پژوهش تحلیلی است که عمدتاً بر تفسیر مواد قانونی مبتنی بوده و با مراجعه به منابع کتابخانه‌ای و مرور پژوهش‌های پیشین انجام شده است. بعلاوه، حسب نیاز، جهت کسب اطلاعاتی اولیه از وضعیت موجود و عمومیت شرط‌بندی، با تعداد قلیلی از دست اندرکاران حوزه شرط‌بندی و متخصصان علوم حقوق و جامعه‌شناسی، مصاحبه‌هایی بطور اجمالی صورت گرفت و اطلاعات حاصل از این مصاحبه‌ها جز در افزایش درک کلی محقق از وضعیت شرط‌بندی در ایران، مورد استفاده دیگری قرار نگرفت.

یافته‌های پژوهش

براساس یافته‌های پژوهش حاضر، شرط‌بندی ورزشی طی چند سال اخیر در ایران رو به فزونی گذاشته و آمارهای مراجع گوناگون، از تبدیل شدن این پدیده به معضل و مسئله‌ای اجتماعی و در خور توجه حکایت دارد. این پدیده و جرایم مرتبط یا ناشی از آن که اخیراً درصد نسبتاً قابل توجهی از پرونده‌های ورودی به قوه قضاییه را به خود اختصاص داده است، می‌تواند زمینه ساز ظهور و یا افزایش ارتکاب جرایم مهم دیگری همچون سرقت، ضرب و جرح، تبانی برای بردن اموال، پولشویی و کلاهبرداری در سطح گسترده شود و در نهایت، حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه را به طرز قابل توجهی، تحت تاثیر خود قرار دهد.

در قوانین ایران، شرط‌بندی دارای عنوان صریح مجرمانه نیست و تعریفی نیز از آن ارائه نشده است، لیکن متولیان دستگاه قضا با استناد به ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی،

و تغییر چنین الگوهای رفتاری منبعث از محیط اجتماعی، در وهله اول نیازمند الگوسازی فرهنگی مناسب و در وهله دوم برنامه‌های پیشگیرانه و حمایتی برای گروه‌های هدف است. معارف وند و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهش خود به مطالعه کیفی انواع قمار و پیامدهای آن در ایران پرداختند و نتیجه‌گیری کردند که اگرچه شرط‌بندی روی سه ورزش اسب دوانی، شنا و تیراندازی در ایران قانونی است، اشکال مختلفی از قمار غیر قانونی نیز در ایران رایج است. شرکت کنندگان در پژوهش مذکور، عوارض قمار را که گریبان‌گیر آن‌ها شده بود، مواردی همچون مشکلات فردی، مشکلات قانونی، مشکلات خانوادگی و اعتیادآور بودن قمار، بیان کردند.

بر اساس مطالب پیش گفته، پژوهش حاضر ضمن بررسی اجمالی مفاهیم و آثار شرط‌بندی ورزشی، به مطالعه شیوع شرط‌بندی‌های ورزشی در ایران و تحلیل ماهیت و جایگاه شرط‌بندی‌های ورزشی در حقوق کیفری ایران می‌پردازد. بر همین اساس، سوالات اصلی که پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به آن‌هاست عبارتست از اینکه با توجه به اینکه رویه قضایی، عمدتاً شرط‌بندی‌های ورزشی را مشمول حکم ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی دانسته و مرتکبین آن را با عنوان مجرمانه قمار تحت پیگیری و مجازات قرار می‌دهد، آیا عناصر و ارکان شرط‌بندی‌های ورزشی، با عناصر و ارکان جرم قمار موضوع ماده ۷۰۵ همپوشانی دارد یا خیر؟ اگر خیر، اصولاً ماهیت و جایگاه شرط‌بندی‌های ورزشی در قوانین کیفری ایران چیست و وصف مجرمانه ناظر بر رفتار دست اندرکاران فعالیت‌های شرط‌بندی با کدام ماده قانونی منطبق می‌باشد؟

تبدیل شدن این پدیده به مسئله‌ای اجتماعی حکایت دارد (علی‌وردی نیا و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۱۸). نایب رییس یونسکو در حوزه دوپینگ سازمان ملل متحد، از ایران به عنوان چند کشوری نام برده است که در صدر چند کشور نخست شرط‌بندی‌های ورزشی قرار دارد (مصاحبه لطفعلی پورکاملی رئیس پیشین فدراسیون پزشکی با سایت خبری تسنیم، دی ۱۳۹۲). به گزارش پایگاه خبری عصر ایران، درگاه‌های اینترنتی شرط‌بندی فارسی زبان در سال‌های اخیر، در سایه فقدان برخورد جدی و قانونی، توسعه فراوان یافته و بر تمام رقابت‌های ورزشی و به طور خاص فوتبال سایه افکنده اند. این پدیده در مناطق شمالی کشور شیوع بیشتری داشته است و در دو نوع آنلاین (در پایگاه‌های اینترنتی همچون لاین، بیتوته، بتلاین، لایو اسکور) و یا به صورت چاپی با نام مستعار توتو (با اسم‌هایی چون، الجی، بارسا، ستارگان، کاکا، قایقران، المپیک، اطلس و غیره) رواج دارد و هر هفته با بالارفتن تب مسابقات ورزشی، بسیاری از جوانان و نوجوانان شرط‌بندی‌های ورزشی انجام می‌دهند (علی‌وردی نیا و همکاران، همان: ۱۱۹). به گونه‌ای که رئیس پلیس فتا در مرداد ۱۳۹۶ بیشترین مشکل پلیس فتا را در رابطه با گروه‌های شرط‌بندی و قمار اینترنتی در فضای مجازی عنوان کرده است که تاکنون منجر به تشکیل ۶۰۰ پرونده قضایی شده است و عوامل آن‌ها دستگیر و تحت عنوان مجرمانه قماربازی، دایر کردن اماکن قماربازی، کلاهبرداری و بعضا پولشویی مورد محاکمه قرار گرفته‌اند

با افراد شرکت کننده در شرط‌بندی‌های ورزشی و سایت‌های مربوط به شرط‌بندی در ورزش، تحت عناوین مجرمانه قمار و دایر کردن قمارخانه، برخورد کیفری می‌کنند لیکن به نظر می‌رسد شرط‌بندی و قمار هر چند از نظر حکم در حرمت یکی هستند، لیکن با توجه به دکترین حقوقی، تعاریف فقهی و نص ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی، از نظر ارکان و عناصر و داشتن وصف مجرمانه با یکدیگر تفاوت دارند و شرط‌بندی ورزشی، در شمول حکم ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی نمی‌گنجد.

مطابق با نتایج مطالعه حاضر، در وضعیت فعلی قانونی، شرط‌بندی ورزشی به لحاظ کیفری، طریقی نامشروع جهت تحصیل مال و از مصادیق ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری محسوب می‌شود و لذا گردانندگان سایت‌های شرط‌بندی ورزشی که از محل وجوه واریزی توسط کاربران، مبالغی را تحصیل می‌کنند و همچنین افرادی که اقدام به واریز وجه و شرط‌بندی نموده و پس از برنده شدن، عمدتاً بر مبنای اتفاق و شانس، مبالغی به آنان پرداخت می‌شود را می‌توان در قالب «تحصیل مال از طریق نامشروع» تحت تعقیب قرار داد.

بحث و نتیجه گیری

شیوع شرط‌بندی‌های ورزشی در ایران در ایران چند سالی است که مسئله شرط‌بندی‌های ورزشی علی‌رغم عقیده بر جرم انگاری کلی آن تحت عنوان قمار در قانون مجازات اسلامی و وجود مبانی فقهی و شرعی در باب حرمت آن، رو به فزونی گذاشته است و آمارهای مراجع سیاسی و قضایی کشور نیز از

فوتبال ایران! از فروش برگه‌های پیش‌بینی نتایج فوتبال، ۱۵۰ میلیارد ریال برآورد شده است.

طی سال‌های اخیر، پلیس فتا که بر اساس قانون جرایم رایانه‌ای، نهاد اجرایی مسئول برای برخورد با این مسئله می‌باشد، بارها از شناسایی و تعطیلی سایت‌های مربوط به قمار و شرط‌بندی ورزشی خبر داده است. در بررسی‌های این سازمان مشخص شده است که معمولاً سایت‌های بی‌نام و نشان در قمار بازی های آنلاین فعالیت، و افراد را به شکل صوری برنده اعلام می‌کنند، در صورتی که آن فرد هویت خارجی و واقعی ندارد و اصلاً جایزه‌ای پرداخت نشده است و لذا از این طریق، کلاهبرداری‌های عمده ارتکاب می‌یابد. به گفته رئیس پلیس فتا، طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۲، سیصد سایت قمار و شرط‌بندی ورزشی شناسایی و گردانندگان آن‌ها دستگیر شده و تحت عناوین مجرمانه قماربازی، دایر کردن اماکن قماربازی، کلاهبرداری و یا پولشویی مورد محاکمه قرار گرفته‌اند (سایت خبری ایسنا، شهریور ۱۳۹۴)، شواهد و گزارشات حاکی از آن است که تعطیلی و فیلترینگ و دستگیری و مجازات اعضای این سایت‌ها، هیچ کدام مانع ادامه کار این بنگاه‌های شرط‌بندی نشده‌اند و هر روزه سایت‌های جدیدی،

علاقه‌مندان به فوتبال را به کسب درآمد از این راه ترغیب می‌کنند که بسیاری از آن‌ها نیز مدعی داشتن مجوز از وزارت ارشاد هستند! نکته قابل توجه دیگر، آمار بالای شرکت کنندگان در این گونه فعالیت‌هاست؛ به گزارش خبرگزاری ورزشی نیوز، یکی از سایت‌های برگزار کننده شرط‌بندی، در مسابقه پیش‌بینی لیگ روسیه و چند لیگ کم‌اهمیت دیگر در مرداد ماه ۱۳۹۱، ۶۴ هزار و ۶۴۲ نفر شرکت‌کننده داشته

(سایت خبری جام جم آنلاین، مرداد ۱۳۹۶). همچنین به نقل از ایشان، در سال ۱۳۹۵ بیش از سه هزار کانال در حوزه شرط‌بندی و قماربازی شناسایی شدند که بر اساس بررسی تراکنش‌های انجام شده، فقط رقم ۲۳ میلیارد تومان از طریق یکی از این شبکه‌های قمار آنلاین جابه‌جا شده است (سایت خبری نسیم آنلاین، ۱۶ آذر ۱۳۹۵). در سال ۱۳۹۱ گزارش تکان دهنده‌ای در تارنماهای خبری و ورزشی منتشر شد که بر پایه آن، روزانه بیش از ۶۰۰ هزار دلار ارز (معادل ۸۲۰ میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان در سال ۱۳۹۱)، بر سر شرط‌بندی در فوتبال از ایران خارج می‌شود. این مبلغ تقریباً دو برابر هزینه‌ای است که فوتبال باشگاهی و ملی در سال برای برگزاری رقابت‌هایش در همه رده‌ها می‌کند؛ رقمی تکان‌دهنده که البته نشانگر قدرت شبکه‌های شرط‌بندی فوتبال در جهان است (سایت خبری ایرنا، مهر ۱۳۹۱). مستند شوک نیز در برنامه ای اختصاصی در هشتم تیر ماه سال ۱۳۹۲ به موضوع شرط‌بندی های ورزشی در استان گیلان، به خصوص شهر رشت، پرداخت. علی‌وردی نیا و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که شیوع شرط‌بندی‌های ورزشی در مناطق شمالی کشور به خصوص شهر رشت، به مسئله‌ای اجتماعی مبدل شده است. بنابراین به نظر می‌رسد علی‌رغم اینکه شرط‌بندی در فوتبال ایران هیچ‌گاه شکل رسمی به خود نگرفته است، لیکن به صورت گسترده در لایه‌ی زیرین فوتبال ما ریشه دوانده و به زندگی پنهانی خود ادامه می‌دهد. به گزارش خبرگزاری تابناک ورزشی در سال ۱۳۹۴، درآمد سالانه یکی از شرکت‌های شرط‌بندی ورزشی وابسته به اتحادیه باشگاه‌های

است و این تنها آمار ارائه شده از تعداد شرکت کنندگان یکی از سایت های مذکور آن هم در مسابقات لیگ های درجه دو و سه دنیاست؛ طبیعتاً در مسابقات لیگ های درجه اول همچون لیگ های اروپایی که از محبوبیت بسیاری برخوردارند، آمار شرکت کنندگان در مسابقات شرط بندی به صورت چشمگیری افزایش می یابد. بنابراین علیرغم وجود موانع شرعی و قانونی، فعالیت دست اندکاران تدارک اینگونه مسابقات از جمله سایت های پیش بینی نتایج مسابقات فوتبال، هر روز گسترده تر شده و جالب تر اینکه حتی شاهد رسوخ این پدیده در بدنه دولت هستیم، به طوری که گزارش ها نشان می دهد که تا چندی پیش، مجوز برگزاری مسابقات شرط بندی توسط وزارت ارشاد صادر می شد و هم اکنون نیز برگه های شرط بندی، تحت لیسانس اتحادیه باشگاه های فوتبال منتشر می شود (سایت خبری تابناک، خرداد ۱۳۹۳).

شرط بندی ورزشی از منظر قوانین کیفری ایران از منظر دکترین فقهی - حقوقی، فقها و شارحان قانون مدنی و قانون مجازات، اکثراً قمار را بازی ای می دانند که همراه با گرو بندی و شرط بندی باشد (بازی همراه با برد و باخت مالی)، چه با آلات معروف قمار باشد یا نباشد (شهبازی، ۱۳۹۳: ۱۰). در ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی^۱ قمار بازی با هر وسیله ای جرم تلقی شده و برای مرتکبین آن مجازات تعیین شده است؛ این در حالی است که هیچ تعریف

قانونی برای قمار ارائه نشده است و این امر، با اصل بنیادین قانونی بودن جرم و مجازات در تنافی قرار داشته و اسباب سردرگمی مخاطبان حقوق کیفری در تعیین خطوط قرمز رفتاری آنان را فراهم آورده است. بر همین اساس در چنین شرایطی، طبق اصل ۱۶۷ قانون اساسی و به جهت سکوت مقررات کیفری و غیر کیفری قبل و بعد از انقلاب اسلامی، تنها مرجع ممکن جهت تعریف قمار، منابع معتبر اسلامی یا فتاوی معتبر است. بر اساس منابع و آراء فقهی موجود در باب تعریف قمار به خصوص تعریف ارائه شده از سوی امام خمینی (ره) به عنوان منبع فقهی مورد توجه قانونگذار: «قمار عبارتست از بازی با هر وسیله ای که در آن شرط شود برنده از بازنده عوضی دریافت نماید» (الموسوی الخمینی، ۱۴۱۵: ۲۵۶). بر اساس این تعریف، «وجود یک بازی» و «شرط عوض»، از عناصر اساسی برای تحقق قمار، محسوب می شوند. در ماده ۷۰۵، اولاً بر «بازی بودن» قمار تأکید شده است و ثانیاً بر امکان ارتکاب آن با هر «وسیله ای» تصریح گردیده است. هر چند با توجه به عبارت «هر وسیله ای» در متن ماده برای تحقق جرم قمار لازم نیست که بازی حتماً با وسیله ای مخصوص صورت گیرد، لیکن به نظر می رسد منظور از «هر وسیله ای»، آلات و ادواتی است که عرفاً بر آن ها اسباب و آلات قمار صدق و نمی توان هر وسیله ای را از مصادیق آلات و ادوات قمار محسوب نمود بلکه آن وسیله باید به گونه ای باشد که عرف و جامعه، آن را از مصادیق آلات و ادوات قمار محسوب کند و مخصوص قمار باشد مانند قاب، تخته و ورق. از این رو به عنوان مثال، بازی کردن با مهره های شطرنج را هر چند که در آن شرط برد و باخت وجود داشته باشد،

۱- قمار بازی با هر وسیله ای ممنوع و مرتکبین آن به ۱ تا ۶ ماه حبس و یا تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم می شوند و در صورت تجاهر به قمار بازی به هر دو مجازات محکوم می گردند.

کننده، نتیجه یک بازی خاص را حدس زده و در صورتی که حدس ایشان درست از کار درآید، مال معینی را دریافت می‌کنند. دوم اینکه، ماده مذکور مقرر می‌دارد که: «قماربازی با هر وسیله‌ای ممنوع است...»؛ در شرطبندی وسیله خاصی مورد استفاده قرار نمی‌گیرد تا مشمول حکم ماده مذکور گردد. از نظر عنصر معنوی نیز در جرم قمار همچون اغلب جرایم، قصد در ارتکاب عمل مجرمانه ضروری است؛ در پیش‌بینی نتایج مسابقات ورزشی اگر چه طرفین قصد شرطبندی را می‌کنند، لیکن قصد مجرمانه قمار کردن را ندارند. بدین ترتیب، به نظر می‌رسد اگر چه شرطبندی از لحاظ حکم ملحق به قمار و حرام و نامشروع می‌باشد، لیکن به دلیل عدم تطابق عناصر تشکیل دهنده آن با جرم قماربازی موضوع ماده ۷۰۵، از شمول حکم ماده مذکور خارج می‌باشد. ممکن است استدلال شود که رکن رکین تحقق و تحریم قمار، «برد و باخت» است و این برد و باخت به هر طریقی که انجام شود، عمل را مشمول احکام قمار قرار می‌دهد و در شرطبندی بر سر پیش‌بینی نتایج مسابقات ورزشی نیز فارغ از اینکه بازی یا وسیله خاصی مطرح باشد، برد و باخت صورت می‌گیرد و لذا با چنین تفسیری، این رفتار از مصادیق قمار محسوب شده و مشمول حکم ماده ۷۰۵ قرار می‌گیرد. لیکن به نظر می‌رسد با توجه به اصول کلی حقوق جزا و نص ماده ۷۰۵، پذیرش چنین استدلال و دیدگاهی، منجر به نقض اصول قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها، تفسیر مضیق و منع تفسیر موسع قوانین کیفری می‌گردد.

مبتنی بر مباحث پیشین، وضعیت حقوقی فعالیت سایت‌های شرطبندی ورزشی نیز جای بحث و تأمل دارد. در حقوق کیفری ایران، وصف

نمی‌توان مشمول مقررات این ماده دانست، زیرا در حال حاضر شطرنج جزء آلات و ادوات قمار محسوب نمی‌گردد.

در خصوص وضعیت قانونی و وصف مجرمانه ناظر بر شرطبندی‌های ورزشی، از یک منظر ممکن است گفته شود که علی‌رغم مشکلات جدی حاصل از اینگونه رفتارها و این که وجوه کلانی را بدون هرگونه تلاش و زحمتی عائد یک عده کرده و زمینه مراجعه مالباختگان زیادی را به عنوان شاکی به دستگاه قضائی فراهم می‌سازد، با فقدان عنصر قانونی مواجه هستیم. از منظری دیگر ممکن است گفته شود که رکن قانونی شرطبندی‌های ورزشی، با رکن قانونی جرم قماربازی موضوع ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی منطبق است. کما اینکه، متولیان دستگاه قضا نیز با استناد به عام بودن ماده ۷۰۵ و اعتقاد به همپوشانی ارکان و احکام قمار و شرطبندی با یکدیگر، شرطبندی ورزشی را مشمول حکم ماده مذکور دانسته و تحت عنوان مجرمانه قمار، با آن برخورد می‌کنند. لیکن با توجه به تعاریفی که توسط فقها و حقوقدانان در خصوص قمار ارائه شده است و همچنین نص ماده ۷۰۵، و تطبیق آن با آنچه که شرکت کنندگان در فعالیت‌های شرطبندی انجام می‌دهند، شباهتی بین ارکان و عناصر قماربازی موضوع ماده ۷۰۵ با رفتار شرکت کنندگان در شرطبندی‌های ورزشی وجود ندارد. ماده ۷۰۵ مقرر می‌دارد: «قماربازی با هر وسیله‌ای ممنوع است...»؛ شرکت کنندگان در فعالیت‌های شرطبندی، «بازی خاصی» را (که از عناصر اساسی تحقق قمار است) انجام نمی‌دهند، بلکه پس از پرداخت مبلغی، بر اساس یک سری تجزیه و تحلیل‌ها و مرور سوابق تیم‌های شرکت

موسع) می‌باشد، لیکن همانطور که در مبحث پیشین ذکر شد، به دلیل عدم تطابق میان عناصر قانونی تشکیل‌دهنده شرط‌بندی ورزشی و قمار بازی موضوع ماده ۷۰۵، شرط بندی در ورزش با ارکان و مشخصه های جرم قماربازی موضوع ماده ۷۰۵ منطبق نبوده و فعالیت دایرکنندگان سایت‌های شرط بندی ورزشی نیز مشمول عنوان دایر کردن قمارخانه نخواهد بود.

از منظر حقوق کیفری به نظر می‌رسد فعالیت‌های شرط‌بندی، طریقی نامشروع جهت تحصیل مال و از مصادیق ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری^۲ محسوب می‌شود - صرفنظر از اختلاف نظرها و مباحثات بسیاری که در خصوص اهداف و قلمرو این ماده مطرح شده است، به نظر می‌رسد این ماده یک جرم انگاری عام در زمینه جرایم علیه اموال می‌باشد^۳ و لذا گردانندگان اینگونه سایت‌ها که از محل وجوه واریزی توسط کاربران مبالغی را تحصیل می‌کنند و همچنین افرادی که اقدام به واریز وجه نموده و پس از برنده شدن، عمدتاً بر مبنای اتفاق و شانس، مبالغی به آنان پرداخت می‌شود را می‌توان در قالب تحصیل مال از طریق نامشروع تحت تعقیب قرار داد. بر همین اساس، به نظر می‌رسد در زمینه شرط‌بندی‌های ورزشی،

مجرمانه ناظر بر فعالیت دایرکنندگان سایت‌های شرط‌بندی، به ماهیت فعالیتی که آن‌ها در قالب دایر کردن و اداره یک سایت شرط‌بندی انجام می‌دهند، بستگی دارد. به عبارت دقیق تر، همواره اینگونه نیست که سایت‌های شرط‌بندی، دقیقاً به همین هدف دایر شده و دایرکنندگان آن نیز در همین راستا فعالیت کنند، بلکه آن‌ها گاهی با سوءنیت، در قالب یک سایت شرط‌بندی، به اهداف و نیت مجرمانه خود جامه عمل پوشانده و مرتکب جرایمی همچون سرقت، کلاهبرداری و غیره می‌گردند که در چنین حالت‌هایی، بر اساس مواد قانونی مرتبط با این جرایم تحت تعقیب و محاکمه قرار خواهند گرفت. فارغ از فروض مذکور که وضعیت قانونی مشخصی دارند، فرض ما ناظر بر حالتی است که یک سایت در فضای مجازی ایجاد می‌شود و بدون آن‌که مرتکب رفتارهای متقلبانه گردد، وجوهی را در قبالت حدس زدن و پیش بینی نتیجه یک بازی ورزشی خاص دریافت نماید و سپس جوایزی را طبق آنچه که وعده داده است، به برندگان اعطاء نماید. در چنین حالتی آیا دایرکنندگان این سایت، مرتکب عمل مجرمانه شده اند یا خیر؟ در پاسخ ممکن است گفته شود از آنجا که شرط‌بندی ورزشی از مصادیق قماربازی بوده و مشمول ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی می‌شود، ماهیت فعالیت این قبیل سایت‌ها نیز به تناسب، مصداق دایر کردن قمارخانه (به صورت مجازی) بوده و مشمول حکم ماده ۷۰۸ قانون مجازات اسلامی^۱ (در معنای

۲- هرکس... به‌طور کلی مالی یا وجهی تحصیل کند که طریق تحصیل آن فاقد مشروعیت قانونی بوده است مجرم محسوب و علاوه بر رد اصل مال به مجازات سه ماه تا دو سال حبس و یا جریمه نقدی معادل دو برابر مال به دست آمده محکوم خواهد شد.

۳- جهت اطلاعات بیشتر ر.ک: باقرزادگان، امیر و میرزایی، محمد، ۱۳۹۱، اهداف و قلمرو جرم انگاری تحصیل مال از طریق نامشروع، نشریه کارآگاه، سال ششم، شماره ۲۳، ۹۶-

۱- هر کس قمارخانه دایر کند یا مردم را برای قمار به آنجا دعوت نماید به شش ماه تا دو سال حبس و یا از سه میلیون تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی محکوم می‌شود

عناوین مجرمانه قماربازی و دایر کردن قمارخانه، برخورد کیفری می‌شود، در حالیکه به نظر می‌رسد هر چند بتوان شرطبندی را از نظر حکم فقهی ملحق به قمار دانست، لیکن به دلیل عدم تطابق میان ارکان و عناصر آن با جرم قمار بازی موضوع ماده ۷۰۵، در شمول ماده مذکور نمی‌گنجد و رویه دستگاه قضا مبنی بر استناد به ماده مذکور در برخورد با شرطبندی‌های ورزشی، فاقد وجهت قانونی می‌باشد. به نظر می‌رسد با توجه شرایط قانونی فعلی، چنانچه اصرار بر برخورد کیفری با فعالان این عرصه وجود دارد، تنها مستمسک قانونی، ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری می‌باشد که البته این دیدگاه نیز خالی از انتقاد نبوده و بحث و بررسی‌های مفصل و مستقلى را می‌طلبد. بر همین اساس، از قانونگذار فهیم انتظار می‌رود ضمن اصلاح ماده ۷۰۵ و تعریف دقیق جرم قمار و تعیین ارکان و مصادیق آن، در خصوص شرطبندی‌های ورزشی نیز با توجه به شیوع روزافزون، و همچنین ابعاد و پیامدهای گسترده و اثر گذار آن بر جنبه‌های مختلف از جمله اثرگذاری بر سلامت رقابت‌های ورزشی، مضرات اقتصادی و مضرات اجتماعی، زمینه ساز بودن برای ظهور یا افزایش ارتکاب جرایم مهمی همچون قتل، ضرب و جرح، سرقت، تبانی برای بردن اموال مردم، پولشویی و کلاهبرداری در سطح گسترده و غیره، نسبت به اصلاح ماده ۷۰۵ به نحوی که شرطبندی‌های ورزشی را نیز شامل گشته یا تصویب یک ماده قانونی مستقل در خصوص شرطبندی‌های ورزشی، حاوی تعریف دقیق، تعیین ارکان، انواع و مجازات آن اقدام و با مشخص کردن موضع خود، از تشتت آراء و نابسامانی‌های ایجاد شده

چندان هم با خلاء قانونی مواجه نبوده و موضوع با استناد به ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری، قابل تعقیب و پیگیری خواهد بود. البته با توجه به اختلاف نظرانی که در خصوص اهداف و قلمرو ماده مذکور در میان حقوقدانان وجود دارد، این دیدگاه نیز مصون از ایراد و انتقاد نخواهد بود و چه بسا از نگاه برخی، گنجانیدن شرطبندی‌های ورزشی در ذیل مصادیق موضوع ماده ۲ نیز امری غیر قابل پذیرش و در جای خود دیدگاهی قابل دفاع باشد که بحثی مفصل و مستقل را می‌طلبد.

نتیجه گیری

شرطبندی و قمار ورزشی در نظام حقوقی اغلب کشورها ماهیت و ساختار معین، منظم و شفاف دارد، لیکن در نظام حقوقی ایران علیرغم شیوع و گسترش روزافزون آن در ورزش و آثار و پیامدهای قابل توجه آن، یک نابسامانی و آشفتگی کلی -از تعریف و ماهیت قانونی گرفته تا سیاست های موضع گیرانه- نسبت به این پدیده مشاهده می‌شود. توضیح اینکه در خصوص شرط بندی و قمار، قانونگذار ایران خود را مستغنی از تعریف دقیق قانونی آن‌ها یافته و در ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی، تنها به ممنوعیت و مجازات قمار بازی اشاره نموده است که این تساهل، در تعارض آشکار با اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها بوده و اسباب سردرگمی مخاطبان حقوق کیفری در تعیین خطوط قرمز رفتاری آنان را فراهم آورده است. همچنین در رویه فعلی، با مرتکبان و دست اندرکاران شرطبندی‌های ورزشی با استناد به مواد ۷۰۵ و ۷۰۸ قانون مجازات اسلامی، تحت

- Publication of Imam Khomeini Works, Qom. [Arabic]
- Alnajafi, Mohammad Hassan (1374). *javaherolkalam fi sharhe sharyeoleslam*, V.41, Darolkotobeleslamiye press, Tehran. [Arabic]
  - Baghrezadegan, Amir & Mirzaie, Mohammad. (1391). Objectives and scope of criminalization of the acquisition of illicit property, *Karagah Journal*, No. 23, pp 78-96. [Persian]
  - Barlow, Rich (2007). *Gambling had role in religious history*, The Boston Globe, www.boston.com/news/local/articles/2007/12/01gambling_had_role_in_religious_history?mode=PF.
  - Burkhart, Nicholas., & Welsh, Dylan (2013). *The Legalization of Sports Gambling: An Irreparable Harm or the Beginning of Unprecedented Growth?*, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2215702> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2215702>
  - Delaney, T (2008). *Basic concepts of sports gambling: an exploratory review*. State University of New York at Oswego.
  - Delfabbro, P.H., & Lecouteur, A.L (2008). *Australasian gambling review*. (4th Ed). Adelaide: independent gambling authority of South Australia.
  - Fakhimi, Ali(1392). *Investigating gambling and its new forms from the point of view of Imamieh jurisprudence and Iranian criminal law*, Master's thesis, Islamic Azad University of Ardabil Science and Research Branch. [Persian]
  - Habibzadeh, Jaafar; Purgholam, Hamed & Omrani, Salman(1389).

در این زمینه کاسته و بر رعایت اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها اصرار ورزد.

به موازات پیش‌بینی تدابیر کیفری اصولی و کارآمد، برنامه ریزی مناسب برای تأمین نیازهای سرگرمی و تفریحی جوانان در اوقات فراغت، شناخت و معرفی آموزه‌های دینی، اطلاع رسانی در مورد مضرات شرط‌بندی‌های ورزشی از طریق رسانه‌های گروهی و فرهنگ سازی در جهت استفاده از فرصت‌ها برای انجام فعالیت‌های ارزشمند و مفید، تلاش برای اشتغال زایی با توجه به شاخص بالای بیکاری در کشور و بهبود وضعیت اقتصادی و معیشتی اقشار مختلف جامعه، اندیشیدن تدابیر موثر برای کاهش سهولت دسترسی به برگه‌های شرط‌بندی و جمع‌آوری آن‌ها از اماکن عمومی در سطح شهر، توجه مسئولان بر نحوه فعالیت‌های سازمان‌ها و سایت‌های شرط‌بندی و نظارت و مدیریت بهینه، و برخورد جدی با دست‌اندرکاران این حوزه و اطلاع رسانی مناسب به جامعه در مورد نحوه و حوزه کار این قبیل سازمان‌ها، ضروری و موثر به نظر می‌رسد.

منابع

- Aliverdina, Akbar; Rahmati, Mohammad Mahdi; Kabiri, Saied & Shad manfeat, Seyyedeh Masoumeh(1395). Explaining the sports bets of university students in Rasht from the point of view of ICARS social learning theory, *Culture Strategy Magazine*, pp 115-148. [Persian]
- Almousavi Alkhomeini, Seyyed Rouhollah(1415). *Almakasebelmoharrameh*, V.2, The Institute for the Setting up and

- Makarem Shirazi. (1384). Sample Interpretation, V. 2, Darolkotobeleslami Press, Edition 41, Tehran. [Persian]
- McEntee, Jimmy. (2018), Legalized Sports Betting in the United States: Analyzing the Impact of Legalization on Corruption Risk, available at: <https://globalanticorruptionblog.com>
- Nikkinen, Janne. (2014), The Global Regulation of Gambling: a General Overview, University of Helsinki, Department of Social Research, Working Paper No. 3:2014, Sociology
- Platzer, Michaela. (2016), Internet Gambling: Policy Issues for Congress, Congressional Research Service, 7-5700, www.crs.gov, R44680
- Rickwood, D., Blaszczynski, I., Delfabbro, P., Dowling, N., & Heading, K (2010). The psychology of gambling, APS review paper final. Prepared by the APS gambling working group.
- Shahbazi, Maryam(1393). The nature of gambling from the point of view of the Imams' jurists and its adaptation to new examples, Master's thesis, Qom University, Faculty of Theology and Islamic Studies. [Persian]
- Tabatabaie, Seyyed Mohammad Hossein(1378). Tafsirlalmizan, translated by: Seyyed Mohammad Bagher Musavi Hamedani, V.6, Allameh Tabataba'i Scientific and Contemporary Foundation, Tehran, Amirkabir Press, Raja Cultural Institute. [Persian]
- Taheri, Habibollah(1392). Civil Law 1 & 2, Society of Teachers of
- Gambling crime analysis in jurisprudence and law of Iran, speciality journal of Islamic jurisprudence and Islamic law, No. 20, pp 47-68. [Persian]
- Islamic Penal Code of Iran, 1392. [Persian]
- James, B (2014). Online Gambling and Crime:Causes, Controls and Controversies. Published by Ashgate Publishing Limited.
- Kashkar, Sara; Ghasemi, Hamid; Mohammadi, Leila & Bejani, Abolfazl(1393). Comparison of participants' behavioral characteristics in predicting the results of soccer competitions considering the sociological characteristics and marketing status of the tournament, Sport Management and Development Journal, pp 99-115. [Persian]
- Katuzian, Naser(1393). General rules of contracts, V. 2, Public Joint Stock Company, Tehran. [Persian]
- Keynia, Mahdi(1395). Foundations of Criminology, V. 1, Tehran University Press. [Persian]
- Kristiansen, S., Trabjerg, M., Reith, G (2015). Learning to gamble: early gambling experiences among young people in Denmark. Journal of youth studies. 18:2. 133-150.
- Loo, Jasmine M. Y., & Phua, Kai Lit (2016). Gambling participation and policies in Malaysia. Asian J of Gambling Issues and Public Health, 6:3, DOI 10.1186/s40405-016-0012-1
- Maarefvand, Masoumeh; Mardaneh jabbehdar, Maral; Zamani, Zohreh & Morshedi, Zohreh(1395). Qualitative study of gambling and its consequences, Social Work Quarterly, pp 41-50. [Persian]

- Turner, N., Ialomiteanu, I., Paglia-Boak, A., & Adlafm, E (2011). A typological study of gambling and substance use among adolescent students. *Journal of gambling issues*. 25: 88-108.
- Tsitsika, A., Critselis, E., Janikan, M., Kormas, G., & Kafetzi, D.I (2010). Association between internet gambling and problematic internet use among adolescents. *Journal of gambling studies*. 27(3): 389-400.

Analysis of sports betting in the Iran's legal system

Ahmadi Natur Z. ^{1*}, Mansoor Abadi A.², Shams Nateri ME.²,
Mirkhalili SM.²

Received: Jan 05, 2018

Accepted: June 09, 2018

Abstract

Objective: The present study, while reviewing the prevalence of sports betting in Iran, reviews the policies and legal approaches in Iran's criminal law regarding sports betting.

Methodology: The present study was based on the analytical method and interpretation of legal materials and was carried out by referring to library resources and reviewing previous research.

Results: In Iran, despite the fact that sports betting has increased over the past few years and the statistics of political and judicial authorities have shown that this phenomenon is becoming a social issue, there is no clear legal approach and coherent policy in dealing with this issue and legal proceedings mainly involve sports betting under Article 705 of the Islamic Penal Code and the perpetrators are being prosecuted and sentenced as gambling.

Conclusion: It seem that the sports betting are not covered by Article 705 due to a lack of conformity between the components and elements of gambling. Thus according to the current legal conditions, only the legal documentation is Article 2 of the "Law of intensify the punishment of perpetrators of bribery, embezzlement and fraud" and prosecute sports bettors under the criminal title of "illegally obtaining property".

Keywords: Sport betting, Gambling, Iran's legal system

1. PhD in criminal law and criminology, University of Tehran, 2. Associate Professor, University of Tehran

* Corresponding author's e-mail address: ahmadi.papers@gmail.com